

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Tantsukunsti õppekava

Karolin Poska

AINEÜLENE ÕPETAMINE HEIMTALI PÕHIKOOLI 1.KLASSI NÄITEL

Tantsuõpetaja lõputöö

Juhendaja: MA Ele Viskus

Viljandi 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TANTSUÕPETAJANA HEIMTALI PÕHIKOO LIS	4
1.1 Loovuse ja üldfüüsilisuse arendamine (5. klass)	5
1.2 Liikumistund (2. klass)	5
1.3 Tantsuloome protsessi ja rahvatantsu sidumine (2. ja 3. klass).....	6
1.4 Aineteülene õpetamine (1.klass).....	7
2. TANTSUTUNDIDE LÄBIVIIMISE TINGIMUSED	8
2.1 Ruum	9
2.2 Aeg	11
2.3 Kehad.....	12
3. AINEÜLENE ÕPE	14
3.1 Aineülene õpe riikliku õppekava järgi	15
3.2 Aineülese õppe võimalused	16
4. TUNNI ETTEVALMISTUS JA ÜLESEHITUS	18
4.1 Tunni planeerimise protsess	19
4.2 Õpilaste arengu märkamine	20
4.3 Ühe tunni analüüs.....	21
5. ENESEANALÜÜS	24
5.1 Mina tantsuõpetajana	24
5.2 Mõtteid tantsuõpetajast üldiselt.....	27
KOKKUVÕTE	28
SUMMARY.....	29
KASUTATUD KIRJANDUS	30
LISAD.....	33

SISSEJUHATUS

Kõigil peaks olema võimalus õppida tantsu ning arendada mõtlemist, loovust, eneseväljendust ja palju muud läbi liikumise. Tore, et koolid on lastele aina rohkem hakanud võimaldama tantsu- ja liikumistunde. Ka mina sattusin ühte sellisesse kooli õpetajaks, kus väärtustatakse tantsu ja võimaldatakse lastel avastada läbi selle oma liikumispotentsiaal.

Käesolevas õpetaja kutse lõputöö kirjalikus osas kirjeldan ning analüüsin enda kogemust tantsuõpetajana Heimtali Põhikoolis. Andsin eelnimetatud koolis mitmeid tantsutunde, mis moodustas tervikliku õpetamise kogemuse. Seda konteksti ei saa vältida ka töö kirjalikus osas ja kirjeldan teisi tunde ning nende eesmärke lühidalt. Käesoleva kirjaliku töö peamiseks fookuseks on aineülene õpe, mida viisin praktikas läbi sama kooli 1.klassi õpilastega.

Töö esimeses osas kirjeldan tantsu rolli ja tausta Heimtali Põhikoolis ja seejärel räägin põhjalikumalt tantsutundidest, mida õpetasin ja neile seatud eesmärkidest. Nende hulgas kirjeldan ka eelpool nimetatud aineülese õppe fookusega läbiviidud 1.klassi tunde. Peatüki lõpus kirjeldan tantsutundide läbiviimise tingimusi ruumi, aja ja laste eelneva keha kogemuse aspektist ning toon välja ka nende aspektidega seonduvalt tekkinud probleemid.

Aineülese õppe seletan pikemalt lahti kolmandas peatükis, kus räägin selle tähtsusest ja seotusest Eesti Riikliku Õppekavaga. Põhinedes aineülesele õppele, analüüsin tunni ülesehitust ja ettevalmistust. Kõige viimases peatükis keskendun enda kui õpetaja eneseanalüüsile ja kirjeldan põhjalikumalt minu arvamust tantsuõpetajast üldiselt.

1. TANTSUÕPETAJANA HEIMTALI PÕHIKOO LIS

Heim tali Põhikool võib olla uhke oma huviringide arvukuse üle, kooli kodulehelt lugedes on lausa 17 erinevat koolivälis tundi, millest lapsed tasuta osa saavad võtta. (Huviringid 2015) Olgugi, et rahvatants on lastele kohustuslik, lähevad ka kõik tantsutunnid huviringide all. Kõik ülejäänud kooli huviringid on lastele vabatahtlikud, välja arvatud rahvatantsu tunnid.

Arvan, et rahvatantsu tunnid arendavad laste füüsilisust, mõtlemist, rütmitunnet, koostöö oskust ja tutvustavad lastele eesti pärimust, kuid ei poolda selle kohustuslikuks aineks seadmist. Kohustuslikult last rahvatantsu tundi pannes, võib tantsimine lapsele trauma tekitada, kuna antud tantsustiil ei ole tema huvi. Nii ta ei leia kunagi oma teed tantsuni, kuigi naudiks väga mõnes teises tantsustiilis liikumist. Minu arvates ideaalne viis Heimtali Põhikoolis tantsutundide andmisest näeks välja nii, et esimeses klassis oleks lastel kohustuslik rahvatants, kus tutvutakse peamiselt pärimusega. Järgnevates klassides saaksid aga lapsed valida vähemalt kahe tantsustiili vahel, millest üks võiks olla rahvatants. Kahjuks oli see kooli juhtkonna otsus rahvatantsu kohustuslikuks aineks määrata. Kui selle kohta pärisin, öeldi, et rahvatants on nagu teisedki ained, näiteks matemaatika ei meeldi ka kõigile aga on siiski kohustuslik ja kõik peavad läbima. Nii jäigi rahvatants kõigile lastele kohustuslikuks õppeaineiks. Heimtali kooli huvijuhi sõnul on rahvatantsu õppe säilitamine koolile väga tähtis, kuna paljud lapsevanemad on just selle boonuse pärast lapsed antud kooli õppima pannud.

Minule pakuti Heimtali Põhikooli tantsuõpetaja töökohta eelmise aasta (2014) sügisel. Kuna järgnev õppeaasta oli minu ülikooli viimane aasta siis sellest tingituna oli ka tunniplaan paindlik, mis tähendas, et sain lubada endale kooli kõrvalt lisakoormust. Esialgelt pakkusin ennast loovtantsu ja showtantsu õpetajaks, kuid vahetult enne sügist helistati ja pakuti hoopis algklasside rahvatantsu õpetaja kohta. Võtsin selle pakkumise vastu kuna olen rahvatantsuga tegelenud mitmeid aastaid ja tundus põnev väljakutse. Nii juhtustki, et eelmise aasta septembrist hakkasin rahvatantsu tunde andma 1., 2. ja 3. klassile ja lisaks vabatantsu 4.-7. klassile. Järgnevates alapeatükkides tutvustangi neid tunde lähemalt.

1.1 Loovuse ja üldfüüsilisuse arendamine (5. klass)

Heimtali Põhikoolis õpetamise juures oli tore see, et olgugi, et kooli juhtkond nõudis rahvatantsu tunde oli mul tunni sisu poolest vabad käed. Vastuvõtlikud olid nad ka uue vabatantsu huviringi osas ja kindlasti tahavad, järgnevatel aastatel, jätkata ja suurendada tantsuringide osa vanemas kooliastmes. Kahju, et selle peale ei oldud varem mõeldud, et neljandale klassile, kes juba 3 aastat on rahvatantsu tantsinud, võiks tekitada võimaluse koolis jätkata tantsuõpinguid. Raske oli alustada tantsuõppega vanemas astmes, kuna koolis puudus traditsioon tantsida ja vabatantsu õpilased, kes olid valdavalt 5. klassist, oleksid vajanud eeskujude vanemate õpilaste näol. Tantsuõpetuse ainekavas on olulisena välja toodud tantsuelu korraldamine koolis, selleks et õpilastel tekiks esinemise ja vaatamise harjumus ning ürituste korraldamise kogemus. (Tantsuõpetuse ainekava 2010) Loodan, et suutsin lastele ja koolile tantsimispisiku edasi anda ja järgnevatel aastatel täiendub tantsuõpe Heimtali Põhikoolis.

Eelmainitud vabatantsu tunnis tegime esimeses poolaastas peamiselt loovtantsu ülesandeid, lähtudes Mary Joyce "Loovtantsu" (2013) raamatust. Teise poolaastal, hakkasime laste soovil rohkem showtantsu stiilis tunde tegema ja keskendusime rohkem tantsutehnikale. Samas ka loovus ei jäänud tahaplaanile - lapsed osalesid aktiivselt tantsuloome protsessis. Kooli kodulehel on tunni kohta järgnev kirjeldus: "Tunni eesmärgiks on arendada laste tantsulist liikumist, trikke, eneseväljendust, üksteisega arvestamist, loovoskuseid, julgust ja palju muud. Vabatants on suunatud laste loovuse arendamisele. Selles tunnis ei ole eksimusi ega valesid samme. Lähtudes etteantud mängulistest harjutustest saavad lapsed ise tantsuloojad olla ja ennast proovile panna." (ibid)

Ka Heimtali kooli õpetajad olid väga vastutulelikud ja varmad tantsuõpetaja oskuseid enda projektidesse kaasama. Näiteks näiteringi juhendaja palus mul lumehelveste tantsu teha või palus mõisa giidindluse õpetaja kevadkontserdiks esineda.

1.2 Liikumistund (2. klass)

Enne tööle asumist lugesin eelmise rahvatantsu õpetaja tunnikirjeldust Heimtali Põhikooli kodulehelt. Selgelt jäi silma see, et eelmine õpetaja rõhutas laste esinemise tähtsust ja ei kirjeldanud tunnis toimuvat protsessi. Sellest jäi mulje, et tunnis tegeleti ainult tantsude õppimisega. Minu arvamus tantsuõpetamisest on just vastupidine, mille puhul kõige tähtsam on protsess. Tantsude selgeks saamine on teisejärguline ja mitte tundide eesmärk. Sellest

lähtuvalt kirjutasin kooli kodulehele uue kirjelduse rahvatantsu õppe kohta: “Tunni eesmärgiks on arendada laste tantsulist liikumist, kehataju ja eneseväljendust läbi eesti rahvatantsu elementide. Õpime rahvatantsu põhisamme ja traditsioone läbi mängulise tegevuse. Tantsutund on hea vaheldus tavalistest koolitundidest, pakub lastele rõõmu ja eneseteostust. Kindlasti tuleb õppeaasta jooksul esinemisi, kus õpitud oskuseid näidatakse.” (Huviringid 2015)

Eelmine rahvatantsu õpetaja tegi 2. ja 3. klassi õpilaste seast valiku, kes sai rahvatantsu tunnist osa võtta, moodustades nii neist kooli esindusliku rühma. Ma ei pidanud vajalikus sellist meetodit jätkata, sest arvan, et kõigil lastel peaks olema võrdne võimalus tantsida ja selline heade-halbade tantsijate eristatus võib mõjuda laste enesehinnangule kahjulikult.

Esimese poolaasta keskpaigaks oskasin paremini hinnata lapsi ja enda võimekust õpetajana. Analüüsides teist klassi leidsin, et seal oli palju õpilasi, kes ei olnud motiveeritud rahvatantsu tantsima ja hakkasid kaasõpilasi segama. Klassis õppisid ka poisid, kellest ühel oli diagnoositud autism ja teisel aktiivsus- ja tähelepanuhäire (ATH). Jõudsin järeldusele, et väiksemas grupis oleks mul neid lihtsam jälgida ja nende eripärast lähtudes reguleerida tunni tegevust. Kuna teine klass oli õpilaste arvu poolest esirinnas, jätkus klassi poolitades piisav arv õpilasi tunni läbiviimiseks. Nendel põhjustel otsustasin teisest klassist valida motiveeritumad õpilased, kes hakkasid koos kolmanda klassi õpilastega tantsutunnis käima, saades seal enda motivatsiooni ja sooritust rakendada. Samuti sain sellisel jaotusel 2. ja 3. klassi peale kokku vajalik arvu paare ees ootava Viljandimaa Tantsu- ja Laulupeo tantsude jaoks.

Teise klassi tantsu tundidesse jäi õpilasi 10, kellega otsustasid rahvatantsu asemel teha rohkem sportlike jooksumänge, žongleerimist ja meeskonnaharjutusi. Seda seetõttu, et peale esimest tööprotsessi osa sai selgeks, et nad ei ole rahvatantsust huvitatud. Sellest võis olla tingitud ka nende alamotiveeritus, mis teisi, motiveeritud õpilasi, samuti takistama hakkas. Vahetasin seal tunnis kiiremini ülesandeid ja kuna laste vahel tekkis pidev konkureerimine, siis tegime rohkem meeskonna kui ühe võitjaga päädivaid mänge. Koolijuhatus toetas minu otsust neile rahvatantsu tunni asemel muid tegevusi teha.

1.3 Tantsuloome protsessi ja rahvatantsu sidumine (2. ja 3. klass)

Rahvatantsutunnis, mis moodustus 2. ja 3. klassi õpilastest, käis 18 last. Tund toimus kord nädalas ja selle kestus oli 45 minutit. Antud rühma esialgseks eesmärgiks oli

tantsuloome protsessi ja loovtantsu sidumine, ehk tund, kus lapsed saaksid rahvatantsu elementidele baseerudes ise tantse luua. Mõte sellist eesmärki seada, tekkis ühe ülesande käigus, kus lapsed pidid ise liikumisjada looma, nad üllatasid mind enda südikuse ja loovate lahendustega. Samuti toetusin enda isiklikule kogemusele lapsepõlvest, mil tundsin rahvatantsu tunnis loominguilisest väljendusest puudust. Algseks eesmärgiks oli koos lastega luua eraldi tants, kuid aja nappuse tõttu ei jõudnud me selleni, jõudsime teha paar liikumisjada, mida tegime enne seatud tantsu esitamist tunnis.

1.4 Aineteüleline õpetamine (1.klass)

Esimeses klassis õppis 15 last, kellest moodustus rahvatantsu rühm. Esialgseks eesmärgiks oli laste loovuse arendamine läbi loovmängu, rütmitungetuse arendamine läbi muusika, grupidunde loomine läbi meeskonna mängude. Kuigi tunni nimeks oli rahvatants, tegelesime pigem rahvakultuuri tutvustamisega, vaatasime videotelt vanemaid põlvkondi tantsimas, tutvustasin tantsupidu ja erinevate maakondade rahvariideid. Tantsutundides õppisime põhisamme nagu galopp, hüpak ja käte asendina rahvatantsu traditsiooni kohaselt käte puusal hoidmist. Esimese poolaasta lõpus hakkasin tantsutundi siduma mõne nende ainetunniga. Näiteks pidid nad kujutama, et nende keha on suur kriit ja põrand tahvel. Nende ülesandeks oli maalida huvitava liikumisega põrandale mõni õpitud täht, mille teised pidid ära arvama. See aitas neil tähestiku meeles pidada ja sama ajal õppisid enda keha uut moodi kasutama. Tore oli näha, kuidas nende tähestiku amplituud kasvas ja peagi tekkisid maha sellised tähed nagu `ž, š, x ja y`. Samuti muutus õpilaste kehakasutus aina leidlikumaks. Järgmisel poolaastal võtsin aineülese õpetamise esimese klassi peamiseks eesmärgiks. Antud tantsuõpetaja lõputöö kirjalikus osas võtangi fookusesse aineülese õpetamise läbi liikumistunni, eelmainitud 1. klassi näitel. Aineülesest õppest, selle eesmärkidest ning seotust Eesti Riikliku õppekavaga kirjutan lähemalt õpetaja lõputöö kirjaliku osa kolmandas peatükis.

Kuigi Heimtali põhikoolis tantsuõpetajana töötamine on tervikkogemus, mille osasid ei saa üksteisest täielikult lahutada, siis käesoleva õpetaja lõputöö fookus on suunatud esimeses klassis läbiviidud aineülesele õppele tantsutunni raames. Järgnevalt toon välja tantsutundide läbiviimise ruumi, aja ning õpilaste kehaspetsiifikast lähtuvad tingimused.

2. TANTSUTUNDIDE LÄBIVIIMISE TINGIMUSED

Eesti Tantsuhariduse Liidu¹ kodulehelt leiab tantsuõpetuse ainekava füüsilise õpikeskkonna alt tantsuklassi soovitusliku sisustuse loetelu. Selle järgi on tantsutunni läbiviimiseks tingimuseks tantsusaal, kus on vetruv tantsupõrand, ventilatsioon, kaetavad peeglid, põrandapind 10x10 meetrit, ruumi puhas kõrgus 3,5 meetrit, heliisolatsioon, kaasaegne helitehnika, klaver või süntesaator, arvuti, projektor ja ekraan. (Sööt, Kapper, Purje 2013, lk 7)

Heimtali Põhikooli mõisasaal katab enamusel määral kõik antud ruumi tingimused. Ruumi üheks miinuseks on peeglite puudumine, mis oleks aidanud lastel enda liikumist paremini reflekteerida, eriti oli tunda antud vahendi puudust vabatantsu tunnis. Samas vältis see olukorda, kus lapsed vaatavad läbi peegli üksteise pealt tantsuliigutusi maha või oleks tähelepanu tunni teemalt rohkem hajunud ning fookus oleks keha teadlikult kasutuselt väljanägemisele kandunud. Esimese klassi puhul ei tundnud tunni läbiviimise poole peal puudust peeglitest. Kahjuks ei ole mul võrdluseks ühtegi 1. klassi tundi, mis oleks tehtud peeglitega saalis.

Samuti ei olnud ruum helikindel, see aga ei osutunud probleemiks, kuna saal oli ümbritsetud koridoridega ja seega ei seganud tantsumuusika ega laste kilked teiste tundide tegevust. Koridorides valitses tunni ajal üldiselt vaikus ja kui leiduski õpilasi siis nad nii suurt lärmi ei teinud, mis oleks tantsutundi segama hakanud. Küll aga tekkis koridoridesse viivate uste ja akendega teisi probleeme, tunni läbiviimise seisukohast, millest räägin lähemalt alapeatükis 2.1.

Vajadusel, sain laenata muusika klassist instrumente, kasutada projektoriga varustatud klassi videote vaatamiseks ja teha tundi spordisaalis, kus on suured ja pehmed matid. Füüsilises õpikeskkonna tingimustes on kirjas, et tantsutunniks vajaminevad vahendid peaksid olema käepärases kohas, et vajadusel neid kohe kasutada saaks. (*ibid*) Kuna tunnid toimusid

---

¹<http://tantsuharidus.ee/>

mõisa saalis- ruumis, mida kasutati ka kooli esindusürituseks, ei saanud antud vahendeid saalis ega selle vahetusläheduses hoiustada.

Järgnevalt analüüsin konkreetsemalt tunni tingimusi ruumi, aja ja laste eelneva kehakogemuse kontekstis.

2.1 Ruum

Tunnid toimusid Heimtali Põhikooli mõisa saalis, mis on umbes 12x12 meetrit suur, millest ühe veerandi võtavad enda alla statsionaarselt ruumis asetsevad toolid. Kahel pool saali on neli ust akendega, ühed koridori poole ja teised õue, nende uste ees on kõrvale lükatud kardinad. Tihti leidusid ruumis mikrofonid, kõnepult, lipud, puust suured pliiatsid, klaver ja palju muud. Põrand oli puit parketist, millel oli valge ja mustaga värvitud malelaua ruudustik.

Mitmel korral olid toolid aktuste jaoks ritta laotud, mille pidin enne tunni algust kokku korjama ja nurka viima. Sügisel, esimeste tundide paiku, marssisime õpilastega läbi piiri, mille ulatuses tund toimub ja kust välja ei tohi minna. Igäihe ülesandeks oli vaadata, et selle piiri sees ei oleks midagi, mis võiks tantsides haiget teha, st. mille otsa joostes/komistades võib ennast vigastada. Ohtlike asjade hulka kuulusid ka toolid, mille nurka viimine oli kõigi vastutus. Varsti sain aga aru, et selleks kulub 15 minutit 45 minutisest tunnist ja parem on eelneva vahetunni ajal ise toole tassida.

Toolid olid minule kui õpetajale ruumi aspektis kõige suuremateks “vaenlasteks”. Kokku tõstetud toolide alla tekkis tunnel, kuhu lastele meeldis roomata ja ennast peita. Samuti üksteise peale tõstetud toolid olid lastele kui lahingu autod. Sain aru nende tungist toolidega tegeleda, eriti selle pärast, et see oli midagi keelatud. Seletasin neile verbaalselt, miks sinna alla ei tohi minna - sellel reeglil on ka põhjus. Esiteks, hakkab muretsema kui ma ei näe kus lapsed on. Teiseks, on mitmekesi toolide all roomamine ohtlik, nad võivad lõksu jääda või toolid võivad peale kukkuda.

Lootsin, et tung toolide juurde minna möödub, kui lasen lastel toolide peal tantsida ja näiteks ühest toolireast tehtud labürindist läbi roomata. Juhendaja soovitusel tegin esimesele ja teisele klassile rütmilise jada, mille nad pidid esitama pärast seda kui on toolide alt koletistena välja roomanud. Lastele see meeldis ja seletasin, et kui nad tunni ajal ise ei lähe toolide alla siis saavad seda mängu/harjutust veel teha. Esimesele klassile toimusid need ülesanded ja järgmistel tundidel nad enam sinna alla minna ei tahtnud. Või kui läksid siis see

oli ainult minult tähelepanu saamiseks, mitte uudishimust. Taaskord leidsin kinnitust, et kõik õpilased ei õpi sama moodi. Arengupsühholoog Howard Gardneri mitme intelligentsuse teooria järgi on inimestel arenenud erinevad intelligentsid (Gardner 2011). Mis tähendab, et mõned inimesed on tugevad lingvistikas, ehk saavad paremini aru kui midagi suuliselt väljendan, teised vajavad lisaks veel keha-kineetilist seletust. Just sellele väitele sain ma mitmel korral lapsi õpetades kinnitust. Eelnimetatud teooria ja selle seotust aineülese õppimisega, seletan lahti kolmandas peatükis.

Tunnis oli ka toolil istumine keelatud, välja arvatud juhul kui mina vastavalt neid nendele ei ole suunanud, eriti lubamatu oli veel lahinguauto mäng. Tundsime endas vastandlike tundeid. Osalt oli lahinguauto mängimine leidlik, samas oli see tunni reeglite vastane. Teise poolaasta alguses märkasime sellele lihtsat lahendust - kui ma toolid üksteise peale teist pidi tõstan, jääb seljatugi saali poole ja ei teki lastel kiusatust ka sinna istuda. Muidugi, oleksime võinud probleemile läheneda loovamalt, aga selle peale oleks kulunud jälle pool tunnist, nii et jäin selle lihtsa lahenduse juurde.

Lastele meeldis ennast peita ka uste-akende ees olevate kardinatena. Olgugi, et reeglid olid toolidega sarnaselt, peitmist keelavad, siis pugemine nad sinna taha ikka, kas siis nalja viluks või tahtsid vaadata, mis koridoris toimub. Kui mõnel koolikaaslasel parajasti tunde ei olnud vaatasid ka nemad ukse akendest sisse ja see omakorda pani lapsed edvistama ja võttis tunnil tähelepanu. Mõnikord, kui keegi oli juba tükk aega akna taha vaadanud ja nägusid teinud, leppisime kokku, et loen kolmeni ja kõik jookseme akende juurde ja vaatame talle ise otsa.

Ruumis leiduvad mikrofonid, lipud, pliiatsid ja muu saali varustus olid palju värvikirkamad kui mina ja pakkusid lastele suurt huvi. Neid esemeid, mida sai puudutada, laulmist harjutada, ümber ajada, lahti võtta ja kokku panna, ei näinud ju muude tundide käigus. Pidin pidevalt kontrollima, et keegi ei oleks minu selja taha mikrofoni "laulma" läinud ega ennast lipu sisse keeranud. Mõnikord saime palju naerda kui nad üksteise järel mikrofoni väga tõetruult laulma hakkasid, mida mõnel korral siiski lubasin. Õnneks teisel poolaastal tehti kooli suur kapp, kuhu nimetatud esemed hoiule pandi, see tegi omakorda õpilaste tähelepanu hoidmise tunni teemal lihtsamaks.

Malelauana värvitud põrand oli väga hea tunni abistaja. Seda eriti esimesele klassile, kes leiutasid ise erinevaid kullimänge, kus näiteks osad võisid valgetel joosta ja teised mustadel. Samuti oli nende abil hea lapsi kummarduse jaoks joondada - malelaua asetus ei olnud probleem.

Põrand aitas lastel ka diagonaalsest joondumisest paremini aru saada.

Kui kehaline kasvatus toimus ões, sain kasutada ka rahvatantsu trennideks spordisaali. Saal on palju ruumikam ja see erines igapäevaselt kasutatavast koolimajast. See oli eriti 2. ja 3. klassile väga hea, kuna see rahvatantsu rühm oli kõige suurem. Samuti sain seal kasutada pehmeid matte, ei olnud akendest sisse-välja piilujaid, polnud toole, kuhu alla ronida ega klaverit, millel klimberdada. Miinusteks võib välja tuua, tantsutunni läbiviimise aspektist, ruumi kajavust ja muusika mängimise võimaluse puudumist. Tunniplaani tõttu ei olnud võimalik tantsutunde alaliselt spordisaali tõsta, mistõttu ei tegeleud ka eelnevalt välja toodud ruumi miinuspoolte parandamisega ega analüüsi oma õpetajatöö kirjalikus osas põhjalikumalt sealse ruumi probleeme.

Ilmnes, et ruumis, kus tantsutunnid peamiselt toimusid, leidis palju huvitavaid peitumiskohti, mida lastele kui loovatele mõtlejatele meeldis avastada. Mõnikord mängisimegi peitust või „Ukakat“², et lapsed saaksid neid kohti avastada ja väheneks huvi peitupugemise osas.

2.2 Aeg

Tantsuhariduse Liidu kodulehelt, leiab huvihariduse loov- ja kaasaegse tantsu, kui ka rahvatantsu ainekava algastme alt tunni soovitusliku pikkusena 2 akadeemilist tundi nädalas (miinimum 136 õppetundi/nt 2 aastat). (Loov-ja kaasaegsetantsu ainekava 2012, lk 1) Soovitusliku kahe akadeemilise tunni asemel nädalas toimusid Heimtali Põhikoolis tantsutunnid igale grupile üks kord nädalas ja olid ühe akadeemilise tunni pikkused ehk 45 minutit pikad.

Huviringide rohkuse tõttu ei oleks rohkem tunde mahtunudki, ilma, et lapse päev oleks liialt pikalt kestnud. Samas pidi igal nädalal meelde tuletama eelmisel nädalal tehtut, mis pidurdas õppeprotsessi ja sellisel tingimusel oli keeruline tantse esinemisteks selgeks õppida. Ka lapsed väsisid sama tantsu õppimisest.

Riikliku õppekava neljateistkümnenda paragrahvi järgi võib I kooliastmel olla 8 kehalise kasvatus tundi nädalas. (Põhikooli ja gümnaasiumi ainekava 2002). Rahvatantsu tunnid kuulusid kehalise kasvatus rütmika tunni alla. Lubatud tundide arvu järgi oleks tunniplaani võinud panna veel ühe rahvatantsu tunni. Küll aga oleks siis laste koolipäev liiga

---

² Ukakas- jooksumäng (vt lisaks Tamming 2006, lk 24)

pikaks veninud ja/või oleks rahvatants mõne teise huviringiga samal ajal olnud. Õpilasi ei tahtnud ma ülekoormata ja ei tahtnud ära võtta ka võimalust osaleda teistes ringides. Sellepärast ei nõudnudki ühe rahvatantsu tunni juurde lisamist tunniplaani, kuigi leian, et see oleks olnud vajalik laste kehakeele arengu seisukohast.

Kuna tantsutunnid olid alati päeva viimased tunnid, siis oli arusaadav, et lapsed olid selleks ajaks väsinud. Eriti siis kui õpilastel oli kehaline kasvatus samal päeval toimunud.

1.klassi tantsutund toimus samuti nende viimase tunnina aga algas kell 12.30, mis oli piisavalt vara, et lapsed suutsid enda tähelepanu tunnil hoida. Teise ja kolmanda klassi õpilaste seas oli väsimuse märke rohkem märgata - seda nii motivatsiooni langusega kui lodeva keha(kasutuse) kaudu.

Ütlus “päevad ei ole vennad” leidis antud õpetamisperioodil palju suurema tähenduse kui enne. Mõnel päeval võivad lapsed olla kui inglid ja sa tunned ennast hea õpetajana ja mõnel teisel päeval oled mõelnud nii hea tunni plaani välja, kuid lapsi see üldse ei huvita ja pead kohapeal improviseerima. Vahel oli lastel mistahes põhjusel tähelepanu väga hajuv ja keskendumisega suuri raskusi. Tihti tulid klassijuhatajad mulle laste tujude kohta infot jagama kui nad mõnel päeval olid väga tormakad jne. See oli hea eelhäälestamiseks ja teadmaks, mida oodata. Samas võib selline eelhäälestus luua ebavajaliku alahindamise või häälestuse, kuna nii nagu “kõik päevad ei ole vennad” ei ole ka tunnid “vennad”.

2.3 Kehad

Sügisel kooli tulles olid enamus lastel sarnane kokkupuude tantsutundidega, milleks olid liikumistunnid lasteaias. Ilmselt puudus see neil lastel, kes lasteaias ei käinud, kuid kuna ei viinud läbi küsitlust nende eelneva tantsukogemuse kohta, baseerub see väide ainult oletusel. Mõnel lapsel oli küll lihtsam järgida mängureegleid kui teistel, kuid selleks võis olla nende individuaalne areng, mitte eelnev tantsu või loovmängu tunni kogemus. Üldine kehaline ja vaimne areng tundus esimeses klassis ühtlane, ei leidunud kedagi, kes oleks tulemustega silmapaistnud või arengust maha jäänud.

Siiski oli näha, et lapsed, kes käisid lisaks veel käsipalli või kergejõustiku tundides, võtsid füüsilist infot teistest kiiremini vastu. See toetab omakorda seda, et õpilased vajavad õppematerjalide omandamiseks rohkemaid kokkusaamisi kui ühte korda nädalas. Teiste samuti füüsiliste tegevustega tihemini kokkupuutuvad õpilased suutsid õpitud keha kasutamist rakendada oma keha spetsiifiliselt ka tantsutundides ja vastupidi.

Muidugi võis eristada õpilasi üksteisest päriliku füsioloogia järgi, kuid ma ei leia, et sellises vanuseastmes ja antud tantsutunni raames oleks selle vajadust. Eriti kuna eesmärgiks ei ole treenida professionaalseid tantsijaid, vaid aineüleselt arendada laste mõtlemist ja nende füüsilist vormi. Laste õppimisviisid ei ole samuti alati sarnased ega samad. Neid eripärase arvesse võttes saab õpetaja toetada lapse terviklikumat arengut.

3. AINEÜLENE ÕPE

Arengupsühholoog Howard Gardneri mitme intelligentsuse (ingl. *multiple intelligences*) teooria järgi võib inimese mõtlemise viisid jaotada kuueks: lingvistiline, musikaalne, loogiline-matemaatiline, ruumi, keha- kineetiline ja personaalne intelligentsus (jaguneb omakorda isikusiseseks ja inimsuhete intelligentsusteks). (Gardner 2011) Ta defineerib intelligentsi kui biopsühholoogilist potentsiaali informatsiooni läbitöödelda, mida saab aktiveerida ühiskonna probleemide lahendamiseks või toodete loomiseks, mis on kultuuris väärtusteks (Gardner 1999, lk 33-34) Gardner arvab, et hariduse mõte peaks olema arendada intelligentse ja aidata inimestel jõuda tulevase ametini ja kõrvalameti/hobini, mis oleks vastav just konkreetse intelligentside spektrile. Ta usub, et inimesed, kes on aidatud seda tegema tunnevad kaasahaaratust ja kompetentsena ning saavad seeläbi ühiskonnas paremini hakkama. (2006 lk 57) Mitme intelligentsuse teooria toetab arvamust, et kui teema on läbitud mitmel moel on õpilastel suurem võimalus õppida edukalt.

Inimesed kasutavad õppimiseks erinevaid meeli ja mida rohkem nad infot erinevate meelte abil läbi töötavad, seda paremini talletub see mällu. Aineülene õpe käsitleb ühte teemat erinevates tundides erinevatel viisidel, seeläbi puudutades suuremat intelligentside spektrit.

Katja Kirsi, Zodiaki keeletöötoast, õpetab soome keelt läbi tantsu ja liikumise. Intervjuus Pärismaale (2013) kirjeldab Kirsi oma õpetamiseetodi põhimõtet järgmiselt:

Enamikul on üks või kaks õppimisstiili, mis aitavad kõige paremini tulemusteni jõuda. Rühm koosneb erinevatest õppijatest. Visuaalne inimene mäletab nähtut ja talletab õpitud mällu piltidena. Auditivne inimene mäletab räägitut, loenguid ja suulisi juhiseid. Taktikaline inimene õpib kätega ja talle on abiks, kui ta võib õppimise ajal keerutada pliiatsit, joonistada või kas või kududa. Kinesteetiline inimene õpib jalgadega. Talle jääb info kõige paremini meelde füüsiliste kujutluspiltidena lihasmälu abil ja ta õpib kõige paremini siis, kui saab tegutseda, osaleda, kogeda ja katsetada. (Pärismaa 2013)

Erinevad õppestiilid tulevad inimeste erinevate intelligentsuste spektri tulemusel. Ühel ainetunnil ei ole võimalik katta tavaliselt kõiki õppimisstiile ega puuduta kõiki intelligentse. Selle põhjuseks võib olla ajapuudus või õpetaja piiratud pädevus, lisaks võib tund liiga pikaks venida õpetades ühte teemat iga intelligenti poole pealt. Aineülese õpetamise kaudu puudutatakse ühte teemat läbi erinevate lähenemiste. See, mida füüsika tunnis paberile kirjutati saab tantsutunnis enda keha peal katsetatud. Selleks, et oleks kaasahaaratud rohkem erinevaid inimese mõtlemisviise oleks kasulik, kui aineülene õpe läbiks ka lisaks reaalinetele ka humanitaar või kunstiaineid.

3.1 Aineülene õpe riikliku õppekava järgi

Põhikooli riiklikus õppekava, mille alusel iga kool koostab oma õppekava, on 14. paragrahvi all kirjas läbivad teemad. Seal määratletakse, et läbivad teemad on aineülesed ja need käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada. Läbivateks teemadeks on: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tervis ja ohutus, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, tehnoloogia ja innovatsioon, väärtused ja kõlblus. (Läbivate teemade kavad 2011)

Minu jaoks on iseenesest mõistetav, et ülal toodud läbivate teemade punkte puudutatakse igas tunnis. Minule kui õpetajale ei anna see selgeid juhtnööre, kuidas aineülest õpet kasutada ning õpetaja, kes ei ole innustatud seda meetodit rakendama võib lõimimise ükskõik mis tunni tegevusega põhjendada. Selleks, et õpetaja saaks teemasid lõimida, peab ta olema kursis, mida õpetatakse teiste tundide ajal kui aga kolleegid ei ole huvitatud sellisest õpetamismeetodist, on üksinda seda raske info puuduse tõttu teha. Samas mõistan, et see ei ole ainuõige õpetamisviis ja õpetajatel on õigus oma väljakujunenud meetodeid kasutada. Mina soovitaks lõimimisteemasid konkretiseerida ja teha see rohkem ainetepõhiseks. Näiteks, kui kirjanduses loetakse mõnda kuulsa kirjaniku teksti, siis selle sama autori loomingut kasutada tantsutunni harjutuses, varieerides nii suuremat intelligentsuse spektrit, mis soodustab info omandamist õpilastel.

Tantsuhariduse valdkonna arendustegevusega tegelev Tantsuhariduse Liit, mille kodulehelt leitav õpetaja töökava näidise all on välja toodud lõimingu ja läbivate teemade

loend ning kirjeldus, kuidas neid tantsutunnis kasutada. Kahjuks ei ole ka seal toodud kitsendused piisavad antud teemade kohta.

Järgnevas alapeatükis kirjeldan aineülese õppe võimalusi ja vajalikkust tantsutundidest lähtuvalt.

3.2 Aineülese õppe võimalused

Läbi ainetevahelise õppe kogevad õpilased, et saavad omandatud teadmisi kasutama mitmes kontekstis, harjudes õpitud rakendama ka peale kooli. Kui õpilased tunnevad, et see, mida õpivad on neile kasulik ka ainetunnist väljaspool, tõstab see nende õppimise motivatsiooni, keskendumist teemale ja aktiivset kaasahaaratust. Eelmises peatükis seletatud teooriate järgi on inimestel kujunenud erinevad õppimismeetodid või loomupäraselt erineva intelligentsuse spektrid. Läbi lõimiva õppe saavad rohkemal määral erinevad õppemeetodid käsitletud ja seeläbi jõutakse rohkemate intelligentsusteni.

Aineülesele õppele on koolis aina rohkem tähelepanu suunatud, kuid kahjuks jäetakse sellest tihti välja huviringid/valikained. Riikliku Õppekava järgi nimetatakse aineülest õpet õppe lõimeks ja välja on toodud läbivad teemad, mis on ainete ühiskohtadeks. Selle kohaselt saavutatakse lõimimine läbierinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel. (§ 5. Õppimise käsitlus (6)). Käesoleva tantsuõpetaja kutse lõputöö raames üritasingi tantsutunnid siduda erinevate ainete teemadega.

Loovainete (kunstiõpetus, muusikaõpetus, tantsutund, käsitöö/tööõpetus, näitering jne) võimalusi õppetöös ei ole tihti aineülesesse õppesse kaasatud ja seetõttu jääb seal peituv potentsiaal kasutamata. Kuid just kunstiainetes kasutatakse reaali- ja humanitaarainetest teisi lähenemisi ja see teeb nad lõimumise koha pealt eriti oluliseks. Ütleksin Heimtali Põhikooli kogemusele põhinedes, et kunstiained on muudest ainetest isoleeritud. Seda võiks öelda juba kunstiainete ruumide asukoha kohta. Muusikaõpetus asub teises majas, kuna seal võib minna lärmiks. Samuti tantsutundide ruum on soovituslikult helikindel, mis paigutab klassi juba koolimaja äärealadele. Siiski on ruumi aspekt vaid üks ning mitte ainuke ainete lõimumist määrav osa.

Minu ülesandeks ei olnud siduda aineülese õppe käigus kunstiaineid üksteisega, kuna üldiselt on seal peamises rõhuasetuses üks intelligents. Kunstiõpetuses ja tööõpetuses/käsitöös põhinetakse õpetamisel samadele intelligentsidele ja samuti tantsutunnis. Tantsutund lõimub juba iseeneslikult muusikatunniga, kuna rütmimüra läbi keha ja muusika kuulamine on

liikumistunni suur osa. Sellepärast keskendusin õpetaja kutse lõputöö praktilises osas rohkem põhiainetele, kus peamised intelligentsid, mida õpet puudutab ei kattu tantsutunnis käsitletavatega.

4. TUNNI ETTEVALMISTUS JA ÜLESEHITUS

Peaaug tunni ettevalmistust väga tähtsaks, sest ilma tunni kindla fookuseta võib kaduda õpetamise järg, millele teatud tunni juures keskendutakse. Samas ei tohi sellesse takerduda ning "plaanimajandusega" silmi kinni pigistades jätkata, vaid vaadata laste tuju, soovide ja motivatsiooni järgi, mida nad sooviksid teha. Kuna neid aspekte ei saa kunagi ette ennustada, peab õpetajal varuks olema mitu tunni versiooni, kas või mõne läbitud tunni teema veidi raskemas versioonis. Kogusin, et eriti tähtis on mitme tunni plaani olemasolu just esimeses kooliastmes, kus laste tähelepanu on raskem saavutada ja lihtne kaotada. Selle põhjuseks võib olla see, et ained ei ole tihti nende endi valitud ja puudub sügavam motivatsioon ennast tunnis kaasa töötamiseks motiveerida ning selle osaga peab tegelema peaaugjalikult õpetaja.

Tunni ülesehituse planeerisin lihtsamast harjutusest keerulisemaks või kasvasid harjutused individuaalsest tööst grupiülesandeks. Tantsutunni algusesse planeerisin üldjuhul jooksumänge, et lapsed saaksid üleliigsest energiast vabaneda. Esimestel veeranditel rivistasin lapsed pikkuse järjekorras üles ja tegime tunni alguseks kummarduse. See tõi laste tähelepanu tundi, kuid pikapeale loobusin aeganõudvat rivistumistest. Selle asemel kasutasin rohkem ringi motiive, kus lapsed olid üksteisega võrdses olukorras.

Aineülese tunni puhul tutvustasin läbi mängu õpilastele alguses viisi kuidas mingit teemat hakkame lahendada. Näiteks tegime esmalt mängu gruppides, kui aineüle osa oli grupiülesannetega. Jätsin mängu skeemi samaks, kuid lisasin motiive käsitletavast teemast. Näiteks geomeetriaie pühendatud tunnile eelnevalt mängisime mängu, kus lapsed pidid puudutama ruumis seda, mida kull ütles, arenedes välja mänguks, kus õpilased pidid leidma ja nimetama võimalikult palju erinevaid geomeetriaie kujundeid klassiruumist. Kui mängu reeglid olid selged oli lastel lihtsam keskenduda keerukamale ülesandele, kaotama seejuures tegemisrõõmu. Märkasid, et lastel tekkis väga hea emotsioon, kui said enda oskuseid, mida olid läbinud teistes aines, näidata.

4.1 Tunni planeerimise protsess

Liikumine koosneb üldistatult jõust, ajast ja ruumist ning ka kõik muu maailmas sisaldab vähemalt ühte neist elementidest. See on mõttealgatus, millest alustasin aineülese õppe ettevalmistusel. Kõiki teemasid saab avastada läbi liikumise, sest igas teemas on üks eeltoodud elementidest. Näiteks maavärin koosneb jõust (laava purskamine, maavärin), ajast (millal laava tuleb maapinnale, kui kaua see jahtub jne) ja ruumist (läbi uute kivimite tekitamisel ja vanade laiali viskamisel muudab ta maastikku) ning seda kõike saab läbi liikumise õpetada ja läbi kogeda.

Tunni ettevalmistamisel sirvisin läbi esimese klassi töövihikuid ja lugesin Riikliku Õppekavas seotud eesmärgi õppeainetele. Teadmiseks kui kaugel on klass õpingutega jõudnud, konsulteerisin klassijuhatajaga või küsisin lastelt endilt. Valisin välja konkreetse teema, mida tunnis käsitleda tahtsin ja otsisin viise kuidas seda läbi liikumise õpetada saaks ja mis on tantsu ja antud teema ühiskohad. Mõnikord võtsin kaasa illustreeriva materjali teema kohta.

Raske on öelda, millal tunni ettevalmistusega alustan, kuna terve nädala turgatavad pähe ideed, kuidas võiks lastel tundi huvitavamaks teha. Välja on kujunenud spetsiaalselt Heimtali tantsutundide jaoks vihik, kuhu huvitavad mõtteid tunni tegevuse kohta, üles märgin. Vihikusse reflekteerisin ka tunni järel tekkinud mõtted järgmiseks korraks ja tekkinud emotsioonid. Need märkused olid heaks algimpulsiks tunni ettevalmistamisel. Mõtted, mis mul olid tekkinud seadsin sobilikku järjekorda või konkretiseerin teema vahetult eelmisel päeval. Kuigi tunnid toimusid Heimtali Põhikoolis kahel korral nädalas, siis lakkamatu mõtlemine Heimtali tantsutundidele ja minu hakkama saamisele tantsuõpetajana oli psühholoogiliselt raske koorem, mida analüüsin pikemalt järgmises peatükis.

Võrreldes kahte poolaastat muutus väga tugevalt minu ajalise kulu pikkus tunni ettevalmistuse jaoks. Nimelt kulutasin sügisel tunni planeerimisele palju rohkem aega kui kevadel. Samuti olin julgem tunni sisu osas vahetult improviseerima ja planeeritust vajadusel eemalduma. Ei pidanud pidevalt vihiku juurde jooksmata järgmise tegevuse jaoks, mis tõstis tunni tempot tekitades väiksema võimaluse laste tähelepanu hajumiseks. Samas oli ettevalmistus ikkagi tähtis, kuna muidu ei oleks olnud tunni algpunkti ega varieeruvaid plaane millele toetuda.

Kuna aineülest õpet hakkasin teadlikumalt planeerima teisel õppeaastal ja kuna tund tund 1.klassiga, kellega tegelesin süvendatult aineülese õppe põhimõtete järgi, toimus ainult

ühel korral nädalas, siis ei jõudnud tol ajal teemat süviti siiski ette võtta. Seda oleks hõlbustanud suurem koostöö klassijuhatajaga, kes iseenesest oli väga abivalmis, kuid aja ja prioriteetide kujunemise tõttu jäi see parendus tööprotsessis tegemata. Siiski selle lühikese ajaga leidsin kui vajalik selline õppemeetod lastele on ja et see on midagi, mida tuleks rohkem uurida eriti just tantsutundide kontekstis, tänu teistest tundidest erinevale õppetehnikale.

4.2 Õpilaste arengu märkamine

Esimeses klassis õppis 15 last, kelle kõigi märkamine tunnis osutus keeruliseks ülesandeks. Peatükis 2.1 välja toodud ruumi aspekte arvestades oli ka ruumilises mõttes keeruline jälgida, kus keegi asetseb. Olgugi, et ühes tunnis oli raske kõiki näha, üritasin siiski alati igapähele individuaalselt positiivse märkuse teha tunni ajal.

Alates teisest veerandist hakkasid lapsed saama teistes tundides hindeid. Õpilased hakkasid ka tantsutunni lõpus küsima, mis hinde nad tunni eest said. Suur oli laste nõrdimus kui kuulsid, et rahvatantsus ma neile hindeid ei pane. Küll aga proovisin neile pärast seda intsidenti rohkem märkuseid teha ja kummarduse ajal ütlesin ükshaaval, mida keegi tunnis hästi tegi. Viimast ei jõudnud küll igas tunnis aja nappuse tõttu teha. Mis oli ka iseenesest hea, sest muidu oleksid lapsed sellega liialt arvestama ja seda nõudma hakanud, isegi kui need märkused ei oleks sisult arvatavasti suuresti erinenud.

Võrreldes teiste esimese kooliastme klassidega, kellele tantsutunde andsin, oli 1.klassi osas näha kõige suuremat arengut. Sügisel tulnud vaevu kooliks küpsed lapsed omandasid poole aasta jooksul distsipliini ja oskasid oma tähelepanu koondada ning olid teadlikud tunni piiridest. Kindlasti ei olnud see minu töö vili, vaid õpilaste klassijuhataja oli nende arenguga palju vaeva näinud. Kuid ka mina õpetajana oskasin paremini tajuda, millal tähelepanust areneb lollitamine ja seda erinevate väljakujunenud meetoditega ennetada. See aga ei tähendanud, et igas tunnis valitses vaikus ja täielik tähelepanu oli õpetajale suunatud.

Kuna probleemiks oli laste käitumine, siis proovisin viimasel veerandil meetodit, mida mäletasin enda õpingutest algklassides, lootes, et see motiveerib hinnete asemel hästi käituma. Panin tunni ajaks seinale paberi laste nimedega, kuhu nad ise pidid märkima miinuse kui olid tunnis ulakalt käitunud ja plussi, kui olid tunnis tublid. Miinus märki sai plussiks muuta hea käitumise tulemusel. Nii suutsin õpetajana paremini järke hoida laste arengul ja loodan, et lapsed tundsid ja nägid ise kuidas positiivne käitumine toob ka positiivse tulemuse.

4.3 Ühe tunni analüüs

Tund, mida siinkohal analüüsima hakkam toimus 3. märtsil. Laps oli selles tunnis kohal kümme ning see oli viimane tund enne kevadvaheaega. Selleks ajaks olime juba üle poole aasta tantsuga tegelenud ja lastele olid selgeks saanud tunni reeglid ning kord. Antud õpetaja kutse lõputöö kirjalikule osale on lisatud ka videosalvestis, mille põhjal analüüsin nii ennast õpetajana kui ka õpilasi antud tunni kontekstis.

Tund oli ettevalmistatud ainepõhisel õppel ja katsetasin selles tunnis erinevate ainete lõimimist tantsutunniga. Ei keskendunud ühele konkreetsele ainele, vaid peamiselt kahele, milleks olid eesti keel ja muusika/ rütmi lõimimine tantsuga. Tahtsin proovida, kuidas lapsed võtavad erinevate tundides käsitletud infot vastu.

Eesti keele tunniga seotud ülesanne on esimene, mille raames kirjutasime huvitavat keha keelt kasutades tähti põrandale, õppides nii tähestiku tähti ning nende kirjapilti ja hääldust selgemaks. Muusika lõimimine tantsuga toimus mängus, kus pidime sõnu laulma ja hiilivat kehakeelt samal ajal kasutama. Rütmi tunni osa oli aga tunni lõpus, kus õppisime rütmi jada ja proovisime ühel ajal seda mängida.

Palusin tunni alguses lastel jalgadele jalast võtta, et neil mugavam liikuda oleks, kuid oleksin pidanud konkreetsemalt ütleva, et üks jalgadele lähed teise kõrvale, sest tulemuseks oli jalgadele "sadu".

Kuna ruumis oli midagi uut, nimelt videokaamera, siis see tekitas lastes elevust. Tunni alguses tervitasime kaamerat, tunni keskel kui uudishimu jälle tekkis pöörasime kaamerale tähelepanu ja tunni lõpus tegime "head aega" tantsu kaamerale. See oli hea selleks, et lapsed ei läheks tunni ajal kaamera ette edvistama.

Alustasin tundi soojenduseta, kuna lapsed olid vahetunnis palju jooksnud ja esimene harjutus ei olnud füüsiliselt aktiivne, et oleks soojendust vajanud. Samas oleks võib-olla olnud mõistlik neile veel üht jooksumängu teha, et nad oleksid piisavalt saanud ennast välja elada ja seejärel tunnile keskenduda.

Pärast kaamerale tervitamist alustasime kohe aineülese harjutusega, mille liikumis/joonistamise osa tegin algul ise, et kõik saaksid nii visuaalselt vaadates kui ka suuliselt seletades ülesande sisust aru. Kasutan enne harjutuse uut alustamist viie sekundi reeglit, kus lapsed peavad olema vaikselt 5 sekundit, kui nad seda ei ole, saavad hoiatuse ja tunni jooksul kolme hoiatuse täitumisel halva käitumise eest, peavad nad minema sotsiaalpedagoogi juurde. Selleks, et nad ise mõistaksid, et käitusid halvasti ja teaksid, et

reeglitest üle astumisel on ka tagajärg, nimelt saavad reegleid rikkunud õpilased sotsiaalpedagoogi juures lisatööd või peavad halva käitumise eest vabandama.

Kui märkasin laste tähelepanu hajumist tunni ülesandelt ja lapsed olid harjutuse õpiesmärgi täitnud, liikusin uue harjutuse juurde.

Jätkasin lihtsa harjutusega, kus lapsed said rohkem tantsida ja ennast välja elada, kuna eelnev ülesanne ei olnud eriti liikuv. Jätsime meelde lühikese liigutuste jada, mis koosnes hüpest, kukumisest, kujust ja keerutusest. Selle käigus said nad enda keha soojemaks. Alguses tegid lapsed ilusti kaasa, kuid varsti hakkasid osad poisid üksteist kiusama. Üritasin teha kõigile märkuseid nende soorituse kohta, et neid motiveerida, kuid võib-olla oleksin pidanud rohkem tähelepanu pöörama neile poistele, kes olid tagumises reas. Kuid ei läinud neid ka noomima, sest siis oleksin kaotanud ka nende laste tähelepanu, kes kaasa tegid.

Lastel oli ka tugev üksteise kallistamise/kinni hoidmise tung ja see ei raugenud ka harjutuse ajal. Olen eelnevates tundides proovinud teha kallistamise hetke, mis tähendab seda, et ainult sellel momendil kui mina ütlen võib üksteist kallistada. See aga ei leevendanud kallistamise/kinni hoidmise mahtu tunni käigus ja seepärast ei pidanud vajalikuks jätkata selle meetodiga. Arvan, et see on vanusega kaasas käiv käitumine, sest vanemates klassides sellist käitumist ei kohanud. Seepärast ei pööranud sellele väga palju tähelepanu, välja arvatud juhul kui see liiga vägivaldseks muutub.

Harjutus ei lõppenud väga positiivselt, sest pidin ühe poisi sotsiaalpedagoogi juurde viima. Tagantjärgi video pealt ehk ei olnudki ta teistest lastest silmnähtavalt halvima käitumisega, kuid see oli pigem näiteks teistele lastele, mis juhtub kui sa ei oska tunnis kaasa teha. Pidin teda eskortima sotsiaalpsühholoogi juurde ja lahkusin klassiruumist. Sellel ajal on videolt näha laste loomingulist poolt.

Tundi ei jätanud enam eelmise tegevusega, kuna lapsed olid juba teistsuguse energiaga ja vajasis minu hinnangul teist tegevust. Siinkohal ei tea, kas see oli hea otsus, kuna lapsed ei saanud liikumise jada meelde jätta ja iseseisvalt teha ning seetõttu ei täitnud harjutus enda täit eesmärki. Proovisime mängida mängu "Maga, maga kaua kass" Puuduliku mängu seletuse tõttu või laste tähelepanu hajutuse tõttu seletamise ajal, ei tulnud sellest harjutusest midagi välja. Otsustasin, et eiran seatud tunni plaani ja olenemata sellest, et ei täitnud harjutuse eesmärki, liikusime kiiresti järgmise tegevuse juurde, mis laste tähelepanu rohkem kaasaks.

Edasiselt tegime harjutusi õpilaste rütmide arendamiseks. Harjutust katkestas eelnevalt sotsiaalpedagoogi juurde saadetud laps, kes vabandas halva käitumise pärast ja seejärel naastes tagasi teiste õpilaste juurde tundi. Jätkasime harjutusega. Arendasime rütmi

jada aina edasi ja lasin lastel ka ükshaaval ette näidata harjutust, et nad ise kuuleksid enda rütmi häält ja vastutaksid selle eest, et nad harjutust oskaksid. Lõpetasin harjutuse siis kui lapsed ei suutnud enam tähelepanu ülesandel hoida. Kuna lapsed ei suutnud enam ringis olla, tahtsin nad kiiresti üles rivistuda, kuid see ei läinud ootuspäraselt lihtsalt. Kuna lapsi hakkas jälle huvitama kaamera, siis tegi iga laps kaamera ees ühe tantsu muusika saatel, mille järel lõpetasime tunni kummardusega.

Pärast tunni lõppu jätsin poisi nimega Tomi enda juurde jutule, kuna terve tunni hoidus ta harjutusi kaasa tegemast ja pidin teda korduvalt meelitama teistega koos tundi tulema. Proovisin tunni käigus erinevaid meetmeid, kuidas teda tundi kaasata: kutsusin ise, lasin kaasõpilastel teda kutsuda, proovisin kurjema hääletooniga jm. See oli minu jaoks raske olukord, kuna tahtsin, et ta tunnist osa võtaks, kuid temaga tegelemine võttis niipalju aega ja tähelepanu, et ei jõudnud seda teha. Õnneks ei võtnud temast teised õpilased eeskujut.

Tagantjärele videomaterjali vaadates näen, et teen tunnis ühe suure vea algusest kuni lõpuni, nimelt vahetan jooniseid liiga tihti ja sellega tekib iga kord mäsu ning korra taasloomine on aeganõudev. Oleksin pidanud selle põhjalikumalt läbi mõtlema ja harjutused nii korraldama, et lapsi ühest joonisest teise ei pea viima.

Antud tunni puhul pean enda algeesmärgiks seatud aineülest õpetamist edukaks ja ka tund toimis ja arvan, et lastel oli meeldiv tunnist osa võtta ja õppisid midagi uut.

Järgnevalt analüüsin põhjalikumalt ennast kui tantsuõpetajat ning toon välja printsiibid, mida tantsu õpetamise juures oluliseks pean.

5. ENESEANALÜÜS

Käesolevas peatükis analüüsin ennast kui tantsuõpetajat ja toon välja minu jaoks olulised asjad õpetaja ameti juures üldiselt. Käsitlen reeglite, enesekehtestamise, probleemide lahendamise aspekte enda õpetajakogemuses Heimtali Põhikooli tantsuõpetaja ametis olles.

5.1 Mina tantsuõpetajana

Tunni reeglitest üleastumine pani mind mõtlema kahele põhjusele. Esiteks, ei seletanud mina tantsuõpetajana reegleid piisavalt mitmel korral või õpilastele arusaadavalt. Antud põhjus tundus lahendatav sellega, et lisaks reeglite ülekordamisele, said lapsed minu juhendamisel nõ. keelatud tegevust teha. Näiteks lasil neil lärmata ja karjuda nii kaua kui ma saalist ära olin või alapeatükis 2.1 ja 2.2 toodud lahendused.

Teiseks, võis reeglitest üle astumine tähendada seda, et ma ei olnud õpetajana laste jaoks autoriteet. Tundsin õpetamist alustades, et lapsed proovivad igal võimalikul viisil mulle nõ. pähe astuda. Seda oli lihtne teha, kuna ma ei olnud uue õpetajana teadlik koolis kehtivatest üldistest reeglitest. Eelnevalt ei olnud ma laste karistamise poolt, kuna arvasin pead pilvedes hoides, et kiitmine on see, millega lapsi distsiplineerida. Reaalses maailmas sain aru, et pean reegleid rikkuvatele õpilastele mingisuguse karistuse määrama, et ta tajuks, et mitterahuldav käitumine toob kaasa ka vastavad tagajärje. Seda enam, et lastele hindeid rahvatantsu tunnis ei jaganud. Pikapeale sain aru, et kooliüleselt on kolme hoiatuse reegel. See, kes saab tunni jooksul 3 hoiatust, peab sotsiaalpedagoogi jutule minema. Nende kolme hoiatuse juures lasin ma “rihma liiga lõdvaks” tegin neile 4-5 hoiatust ja alles siis saatsin nad tunnist ära. Nad teadsid väga hästi, et see oli reegel, kuid minu suureks üllatuseks hakkasid lapsed jonnima ja nutma kui saatsin nad uksest välja. Minu kartus lapsele traumat teha jättis

nad mõnelgi korral sotsiaalpedagoogi juurde minemata. Analüüsid olukorda väljapool neid spetsiifilisi olukordi leiangi, et see võis olla üks põhjus, miks minu autoriteeti ei kehtestunud.

Teisel poolaastal sain aru, et tihti ei ole vajalik õpilast sotsiaalpedagoogi juurde saata, vaid eemaldada korraks tunnist ja lasta tal rahuneda, pärast mida võib ta tundi tagasi tulla. Nende lastega, kellega oli minu tunni raames probleeme, rääkisin veel ka vahetunnis omakeskis. Ma arvan, et kõigil lastel, kes tunni korda segasid, oli mingisugune põhjus. Nendega rääkides sain tihti nendele põhjustele jälile. Näiteks tuli välja, et tundi pidevalt rikkunud ja pidevaid noomitusi saanud poiss tunnistas pärast tundi nuttes, et ta tunneb, et ei ole üheski aines piisavalt hea. Järgmistes tundides tegin talle rohkem positiivseid märkusi ja temapoolne tunni segamine vähenes. Teinekord hakkas 2. klassi tüdruk pidevalt klaverit klimberdama. Olen enam kui kindel et antud juhtumil ei olnud tegemist reeglitest mitte arusaamisega vaid õpetajalt (minult) tähelepanu saamise katsega. Õpilasega pärast tundi rääkides selgus, et ta peres on probleeme ja pidi sellel perioodil lastekodus elama. Järeldasin, et sellest võis tulla ka tema teistest lastest suurem tähelepanuvajadus. Järgnevatel tundidel proovisin talle rohkem tähelepanu osutada ja tegin positiivseid märkusi. Pärast seda püüdis ta mind paeluda positiivse käitumisega, näidates kuidas tal tuleb tunnis antud ülesanne hästi välja.

Teiseks abivahendiks mulle kui õpetajale olid kolleegid, täpsemalt sotsiaalpedagoog ja klassijuhataja, kellelt sain abi ja nõu küsida. Lisaks leevendas endale tekitatud läbipõrumistunnet teadmine, et need ulakalt käituvad õpilastel ei ole ainult minu tunnis käitumisega probleeme. Samas üritasin vältida laste sildistamist, mille kohaselt üks laps ongi halva käitumisega ja suhtun temasse ka rahvatantsu tunnis teistest õpilastest erinevalt. Üritasin jälgida, et kõik lapsed oleksid tunnis võrdsed. Õpetajate toas teiste õpetajate jutte kuuldes ning üldist kooli ja õpilaste käitumise tendentsi jälgides jäi mulje, et need lapsed, kes on enamus ainetes väga head hinnatakse kõrgemalt ka teistes ainetes. Sama oli ka halvemini käituvate lastega. Andsin endast parima, et vältida selle juhtumist minu tantsutunnis. Eriti märkasin seda iseenesest kiitust ootava õpilase näol, kes oli väga hea õpilane teistes ainetes, kuid tantsutunnis käitus laisalt ja alamotiveeritult ning oli väga solvunud, et ma teda ei kiitnud. Tegin seda siis kui ta tõesti andis endast maksimumi.

Laps, kes ühes aines ei ole eeskujulik õpilane, võib teises olla väga hea õpitulemustega. Põhjuseks võiks olla see, et tal on erinev intelligentsuse spekter ja mõnes tunnis kasutatav õpetamismeetod võib talle rohkem sobida kui teine. Selliseks positiivseks üllatuseks osutusid kaks kolmanda klassi poissi, kellel klassijuhataja sõnul oli käitumisprobleeme teistes tundides ning ka minu tunnis segasid nad algul teisi õpilasi. Jätsin

nad selle tõttu mõningatel kordadel pärast tundi, kus nendega harjutasime hundiratast, *break* tantsu sammu *six step* ja muud. Poisid olid selles väga andekad ja võtsid infot kiiresti vastu ning olid püüdlikud. Selle läbi oli ka järgnevates tundides tunda, et minu kui õpetaja autoriteet nende silmis oli tõusnud ja poisid käitusid tundides paremini. Selle tulemusena näitasid needsamad õpilased üles ka väga head arengut ja kiiret taiplikust rahvatantsus.

Jagades enda õpetaja tööalaseid probleeme kaastudengitega ja vilistlastega, tuli tihti teemaks see, et üldkoolis on palju raskem õpetada kui huvikoolis. See leevendas omakorda minu enesekriitilist arvamust endast kui õpetajast. Võib-olla on lihtsalt laste vanuseaste (1.-3. klass) see, mis mulle õpetajana kõige paremani ei sobi. Vabatantsu tunni õpilastega, kus käisid peamiselt 5. klassi õpilased, oli mul väga hea õpetamiskogemus. See kinnitab vabatahtlikuse aspekti olulisust tantsu ja ka teiste huvialaringide toimimisel. Nagu eelnevalt mainitud, olid rahvatantsu tunnid Heimtali Põhikoolis kohustuslikud ja see võis üheks laste motivatsioonipuuduse põhjuseks olla.

Õpetades on väga tähtis oma headele külgedele keskenduda ja analüüsida negatiivsete aspektide põhjuseid. Samas liigne positiivsus ei ole ka hea, kuna ei lase näha tõelisi probleeme, mis esinevad. Leian, et see on eriti oluline just karjääri alustavale õpetajale, sest esimestele negatiivsetele kogemustele baseerudes võidakse liiga lihtsakäeliselt õpetamisest loobuda, kuigi tegelikult on tegemist väga andeka õpetajaga. Mina tundsin Heimtali koolis õpetamise ajal palju läbipõrumistunnet. Läbipõrumistunne viib õpetaja enesehinnangu ja motivatsiooni languseni ning õpetaja ei ole aldis uusi õpetamise viise välja pakkuma, kartes, et ta ei saa sellega hakkama.

Minagi hakkasin õpilaste oskuseid alahindama ja väga tihti tabasin ennast mõttelt, et sellega nad hakkama ei saa ja see on neile liiga ülejõu käiv ning mina õpetajana ei oska õpilaste tähelepanu piisavalt paeluda, et saaksin ülesannet seletada. Üritasin nendest tunnetest üle olla ja mõnikord oli läbipõrumistunde kartus see, mis mind just innustas paremini tundi ettevalmistama ja enda oskuseid arendama. Nagu ennist öeldud, siis päevad ei ole vennad ja väga palju oli neid momente, kus lapsed mind enda käitumisega üllatasid ja olid väga loovad.

Pärast seda õpetamise kogemust tunnen, et suudaksin õpetada igas vanuses lapsi ja olen omandanud viisid, kuidas nende tähelepanu püüda ja laste liikumist arendada. See aga ei tähenda, et tahan tantsuõpetajana tingimata edasi töötada. Praktiline tantsuõpetaja kogemus pani mind tugevalt mõtlema enda elu sihtide peale. Nii nagu Liis Vares non-conference'il ütles, et kui sa ei tunne õpetamise kutsumust siis ära tee seda tööd, nii laste ja enda heaolu nimel. Võib olla pead sa õpetajaks kasvama. Mina tunnen, et ei ole veel valmis lapsi õpetama, kuid see ei tähenda, et ma ei ole selleks valmis paari aasta pärast ja/või mõne teise

vanuseastmega õpilaste puhul või mõnes muus vormis (nt huvikoolis või mujal asutuss, kus lapsed või täiskasvanud on tulnud tantsima omast vabast tahtest)

Järgnevalt kirjeldan enda arvamust tantsuõpetajast üldiselt. Kuna (tantsu)õpetajaks kujunemisel on oluline ka see, millisena nähakse nõ. täiuslikku (tantsu)õpetajat, siis järgnevalt kirjeldan enda arvamust tantsuõpetajast üldiselt.

5.2 Mõtteid tantsuõpetajast üldiselt

Enda õppimise kogemusele põhinedes hindan tantsuõpetajat, kes valdab mitmeid tantsustiile ja näeb tantsu suuremat väärtust kui ainult kindlate tantsusammude selgeks õppimist. Õpetaja, kes valdab ainult ühte kindlat tantsustiili ei anna õpilastele võimalust avastada ka teisi liikumisviise ega näe tantsuõppe laiemat mõju. Pean tantsuõpetaja ülesandeks, mitte ainult laste füüsilise võimekuse arendamist, vaid ka üldisi teadmisi tantsust ja kultuurist edasi anda. Tantsuõpetaja peaks leidma aega tutvustada õpilastele selle ajalugu, erinevaid stiile, kodumaa rahvatantse jpm. Lisaks vastava õpetaja aine õpetamisele austan mina õpetajat, kes tekitab lastes uudishimu maailma vastu.

Olen väga tänulik oma põhikooli matemaatika õpetajale, kes alati küsis õpilaste käest arvamust sündmuste kohta, mis koolis juhtusid. See motiveeris mind mõtlema asjade peale, mis mind ümbritsesid ja nii arenes välja tugev individuaalne vaade elule. Olgugi, et aine mida õpetaja andis oli matemaatika suutis ta lisaks sellele ka õpetada nägema ka suuremat pilti elust.

Pean tähtsaks seda, et õpetaja ei kaota ka ise uudishimu, mis innustaks teda erialaselt täiendama. Ta peaks olema avatud õppimisele nii õpilastelt kui ka olema valmis proovima uusi meetodeid, kuidas õpimaterjali edasi anda õpilastele.

Õpetajal lasub suur vastutus lapsi, kuna teadmised ja oskused, mida nad lastele edasi annavad määravad õpilaste edasised eluvalikud. Oma kogemusele toetudes võin öelda, et õpetamine on üks raskemaid ning stressirohkeimad elukutseid ja imetlen väga neid, kes tunnevad kutsumust seda teha.

KOKKUVÕTE

Käesolev tantsuõpetaja lõputöö on kirjalik analüüs minu tantsuõpetaja praktikale, mida viisin läbi Heimtali Põhikooli 1. klassi peal. Antud tundide eesmärgiks oli aineülene õpe tantsutunnis, kus läbi tantsu käsitlesime erinevate ainete materjale. Aineülese õppe kirjalikus metoodilises osas toetusin H. Gardneri intelligentsuse teooriale, Riiklikule Õppekavale ja tantsuõpetaja Katja Kirsi kogemusele.

Andsin lisaks eelnimetatud 1. klassile ka teistele klassidele tunde, mis kõik moodustas õpetaja kogemuse seisukohast terviku. Kirjeldan lühidalt ka antud lõputöö kirjalikus osas nende tundide eesmärke.

Kuna aineülese õppega 1.klassile hakkasin teadlikumalt tegelema poole aasta pealt, siis minu praktiline kogemus ei jõudnud nii kaugemale, et oleksin aineülesest õppest tulenevaid õpitulemusi näinud. Samas arvan, et selline õpimeetod tõstis laste õppimise motivatsiooni, sest nad kogesid, et õpitut läheb neil väljaspool tundi ka vaja.

Mul on tunne, et olen kogenud möödunud õppeaasta jooksul tantsuõpetaja töö kõige suuremaid katsumusi ja raskusi. Minnes õpetama Heimtali Põhikooli viskasin ennast tundmatus kohas vette, pakkudes endale sellisel viisil tugeva kogemuse õpetajana.

Loodan, et lõimitud õpet hakatakse aina rohkem praktikas kasutama. Mina näen selles suurt potentsiaali ja võimalust tõsta laste õpiedukust ning motivatsiooni. Heimtali Põhikoolis tantsuõpetajana töötamine andis senisest tugevama õpetamise kogemuse. Ilma selle kogemusega oleksin väärtuslike elutarkuste võrra vaesem. Olen väga tänulik selle võimaluse ja usalduse eest.

SUMMARY

The current work is a written version of my teacher practice lessons which I provided in Heimtali Basic School. In this final thesis I focus on analysing these lessons and also my role as a teacher, based on lessons I provided to 1st class student. The theme of these lessons was a cross-curriculum study where I connected childrens' dance curriculum with others lesson subjects.

During the first part of the work I describe the background of the dance subject role in Heimtali Basic School. My experience on teaching dance in this particular school was a unique experience and I cannot separate one experience from other lessons I gave in there. This is why I gave a short review about the goals and results of these lessons for other classes.

The next explanation refers to cross-curriculum learning and why I think it is a good way to teach knowledge for children. I underline guidelines from Estonian National curriculum for cross-curriculum studies. And based on my experience I analyse if the given guidelines are effective for a teacher who is interested on giving cross-curriculum lessons.

I analyse step-by-step my lesson preparation and describe a structure.

In addition to the video material what is shipped with current thesis, I make a deep analysis of this specific lesson.

I see a big potential on cross-curriculum studies in education and I hope that schools and teachers start to use it more.

KASUTATUD KIRJANDUS

Gardner, H. 1999. *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*. New York: Basic Books

Gardner, H. 2006 *The Development and Education of the Mind: The Selected Works of Howard Gardner* London and New York: Routledge

Gardner, H. 2011. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences, 3rd ed.* New York: Basic Books

Joyce, M. 2013 *Loovtants* Tallinn: Koolibri

Sööt, A. Kapper, S., Purje, S. 2013. *Õpetaja töökava näidis (tantsuline liikumine, I, II ja III kooliaste)*

http://www.oppekava.ee/index.php/%C3%95petaja_t%C3%B6%C3%B6kava_n%C3%A4idis_%28tantsuline_liikumine,_I,_II_ja_III_kooliaste%29 (10.05.2015)

Tamming, M. 2006 *Õpime läbi mängu [MA]* Tallinn
<http://www.kodutytar.ee/download/magister/magister-maria-tamming.pdf> (28.04.2015)

Pärismaa, S. 2013. *Tants ja liikumine aitab iga ainet õppida* <http://opleht.ee/10917-tants-ja-liikumine-aitab-iga-ainet-opetada/> (05.05.2015)

Huviringid 2015. Heimtali Põhikool. http://heimtali.vil.ee/?page_id=108 (1.04.2015)

Vabade teemade kavand Põhikooli Riiklik Õppekava 2011, Lisa 12
https://www.riigiteataja.ee/akt/1200/9201/1009/VV1_lisa12.pdf# (28.04.2015)

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava 2002 <https://www.riigiteataja.ee/akt/174787>
(05.05.2015)

Loov-ja kaasaegsetantsu ainekava 2012 Eesti Tantsuhariduse Liit
<http://tantsuharidus.ee/tantsuvaldkonna-dokumendid> (05.05.2015)

Tantsuõpetuse ainekava 2010 Eesti Tantsuhariduse Liit
<http://tantsuharidus.ee/tantsuvaldkonna-dokumendid> (09.05.1015)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Karolin Poska (sünnikuupäev: 01.09.1991)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Aineülene õpetamine Heimtali Põhikoolis 1. klassi näitel“

mille juhendaja on Ele Viskus

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivis DSpace säilitamise eesmärgil;

1.2. kirjaliku osa reprodutseerimiseks üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.3. kirjaliku osa üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni. Lõputöö audiovisuaalseid osasid/helisalvestisi „1. Osa- tunni analüüs K.Poska“, „2. Osa- tunni analüüs K.Poska“, „3.osa- tunni analüüs, K.Poska“ ja „4.osa- tunni analüüs, K.Poska“ ei ole lubatud avaldada.

2. olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 25.05.2015

